

Річки – великий дар природи

«Річко моя, життя моє, люблю я воду твою, лагідну та життєдайну... Дивлячись на тебе, стаю я добрим, люяним і щасливим»
(Олександр Довженко, український драматург).

Усіх нас оточує напрочуд щедра й мальовнича природа. Наш край має безліч голубих річок й озер, лісових масивів, серед яких виділяються просто казкові місця. Від першого подиху весни аж до білих снігів радує нас різнобарв'ям дивовижний світ природи. Серед ціннісних скарбів - вода.

Вода... Це океан, по якому ходять великі кораблі, це річка, яка в спекотний день подарує прохолоду, це живильний дощик, якого чекають висохлі від спеки поля. Ми звикли до того, що вона всюди – у річках, озерах, штучних водоймах, ґрунтах. Це чудовий дар природи, найважливіший природний ресурс, який треба берегти й охороняти. Останнім часом через недбале господарювання вода зазнає втрат. Зникають із лица землі життєдайні джерела, струмки, малі річки. Боляче дивитися на засмічені витoki води, розорані та забруднені береги річок. Нині відбувається забудова сільських поселень на заплавах (попри небезпеку постійних затоплень).

Річки Сарненщини гинуть! Вода в них стає небезпечною для нашого здоров'я і життя. Проблеми екологічного стану річки можна побачити, пройшовши вздовж неї. А якою вона була ще 30 років назад, знає не кожен. Розпитувала мешканців, які проживають поруч із річкою Случ вже довгі роки. Це був мій особистий експеримент, бажання дізнатися, що втрачає людина, забруднюючи довкілля.

Случ – одна з багатьох річок-красунь, які протікають мальовничою Сарненщиною. «Вода – чиста та прозора, на берегах річки піщані пляжі, вже біля берегів води було по коліна. Безліч відпочивальників, половина з них діти, які проводили тут своє дозволля. Можна було чітко бачити пальці своїх ніг, стоячи по пояс у воді. На берегах сиділи численні рибалки. Риба була різна: коропи і карасі, лящі і в'язь, сом і окунь», – ось так розповідали очевидці, 1983 р.

Екологія річки сьогодні у край складному стані. Про чистоту її вод говорити не доводиться: щодня у водойму потрапляють небезпечні промислові відходи й побутове сміття. Вони осідають на дні, накопичуються біля берегів, негативно впливають на річкову флору й фауну, завдають непоправної шкоди водним ресурсам і головне – здоров'ю людей. Сьогодні ставлення до водних ресурсів українське незадовільне.

Разом із тим, ми десятиліттями спостерігаємо процес загибелі наших річок і погіршення якості питної води в колодязях, і нічого не робимо. Причини часто лежать на поверхні – це порушення елементарних правил, що призводять до замулення і втрати здатності до самовідтворення річок.

ноються тільки на 70% від норми.

Багато їх перегородили дамбами й вони втратили природну течію. Фермери розорюють береги, господарі приватних осель облаштовують на них вигрібні ями та сміттєзвалища. Малі річки стають жертвами підприємств, які економлять на очисних спорудах і безтурботно вважають, що вода змиє всі сліди їхньої недобросовісної діяльності. Все це зачепило не одну чи дві річки, а фактично більшість наших водних артерій, внаслідок чого страждають цілі регіони.

Ніхто не слідкує за дотриманням режиму водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, де за законом передбачено повну заборону господарської діяльності: бу-

захистити малі річки й зберегти їх для нащадків, але часто сил активістів недостатньо для ефективного протистояння промисловим порушникам і їхнього покарання. Вони готові доводити: дії саме цих підприємств призвели до того, що у водоймах гине риба, безповоротно постраждає доквілля, вода в річках більше непридатна для використання. До речі, останній факт підтверджують і численні екологічні експертизи. В Сарненському районі найгірша якість питної води. Оцінку здійснювали за санітарно-хімічними, мікробіологічними та радіологічними показниками на централізованих (водопроводи) і децентралізованих (колодязі, каптажі) об'єктах водопостачання. Найбільший від-

програми, але далі справа так і не пішла. Чиновники обмежилися лише накладанням сміховинного штрафу в декілька тисяч гривень. Причому вони мали всі підстави для таких дій. Річ у тім, що українське законодавство при порушенні правил охорони вод, яке спричинило забруднення або зміну природних властивостей джерела життя і створило небезпеку для здоров'я людини, передбачає штраф у розмірі 1700–3400 гривень. Це абсолютно несерйозний підхід. Зовсім іншу відповідальність передбачає законодавство цивільзованих країн.

Наприклад, одна з найбільших компаній Massey Energy Company була оштрафована на 20 млн доларів за викид шкідливих речовин у місцеві річки. А компанія Dystar Dyestuff із китайського міста Нанкіна оштрафували на 1,9 млн доларів за скидання у водойми 2700 тонн кислоти. То чи потрібне Україні суворіше законодавство в цій галузі? Так, і це було однією з вимог активістів, які на початку червня цього року виїхали до стін Кабміну, намагаючись привернути увагу центральної влади до проблем навколишнього середовища.

Усі знають, у чому проблема малих і середніх річок, а також якості питної води, тільки ніхто не знає, де взяти кошти на реалізацію програм екологічно-санітарного характеру. Є невелике сподівання, що запровадження децентралізації дозволить органам місцевого самоврядування акумулювати кошти на порятунк малих річок, забезпечення населення якісною питною водою, але поки що це теорія.

Сьогодні підбивають підсумки діяльності органів місцевого самоврядування та закликають усіх представників влади різних рівнів визначити пріоритети розвитку регіону на наступні три роки, взяти участь у розробці стратегічного плану. Маю надію, що до плану дій внесуть й екологічні питання, у тому числі вирішення проблем водних ресурсів.

Оксана МАРТИНЮК,
інженер із використання водних ресурсів Сарненського управління водного господарства.
Фото Василя СОСЮКА.

Останні десять років фактично не проводять меліоративні роботи з розчищення замулених водойм, як наслідок вони, міліють, пересихають. Там, де раніше були заплавні луки, природні нерестовища риби, мальовничі протоки, сьогодні приватні домоволодіння, які, заганяючи береги річок у бетон, позбавляють їх можливості самоочистити свої води. Проблему посилює те, що в останні роки спостерігається сильне маловоддя – річки напов-

дівництво, утримання городів і тому подібне, на відстані до 25 метрів і більше від урізу води.

Усі роки незалежності до наших водойм ставляться суто поспоживацькому, а часом і злочинно. Так, уже не перший рік небезпечні викиди потрапляють у річку Случ. Вивуватцями забруднення місцеві мешканці називають Дослідну станцію, «Екосервіс», ВАТ «Завод металевих виробів», шукачів бурштину. Небайдужі громадяни намагаються самотужки

соток досліджених проб питної води, які не відповідали санітарним вимогам, спостерігався в Корецькому та Сарненському районах. Тому зараз з'явилася цілком реальна загроза здоров'ю місцевого населення, ризик зараження худоби.

Люди обурюються: що ж буде далі? Адже влада не спроможна їх захистити. За останній час із її боку було багато обіцянок на підтримку вимог місцевого населення, розроблені й екологічні